

**PRVA NEDJELJA DOŠAŠĆA**

— *Hodajmo u svjetlosti!*

S ovom nedjeljom stavljeni smo opet pred dimenzije vremena i vječnosti; dimenzije ovoga svijeta i dimenzije Kraljevstva Božjega. Započinjemo novu godinu povijesti spasenja kako nam ju daje na proživljavanje liturgijski program. Ova prva nedjelja liturgijske godine poziva nas da ponovno razmišljamo o sebi i o svom životu, o ljudima oko nas i o svijetu.

Otkako je Uskrsnuli Gospodin prestao biti vidljiv tjelesnim očima svojih učenika, Crkva ne prestaje željno iščekivati njegov drugi dolazak, kako je to i On sam bio obećao. Taj obećani drugi dolazak Kristov uklopio se u bitne događaje povijesti spasenja i često ga nalazimo u najsvetijim trenucima liturgijskog zbivanja: »Tvoju smrt, Gospodine, naviještamo, tvoj slavni dolazak iščekujemo!« Taj se događaj iščekivao kao kruna spasiteljskog zahvata Božjeg u sudbinu svakog čovjeka kao i u sudbinu cijelog čovječanstva i svijeta. Zato su i opisi tog događaja u viziji nade bili neobično kozmički.

Prva nedjelja došašća upozorava nas da i mi još uvijek živimo u toj etapi između Kristova uskrsnuća i njegova drugog dolaska. Jednako tako htjela bi nam današnja nedjelja u svojoj poruci Riječi staviti na srce i duboku istinu vjere, koliko bismo mi već sada trebali živjeti u svome životu dimenzije Božjeg spasiteljskog zahvata na svijet. Događaji, ljudi i cijeli svijet već su uronjeni u nezaustavljivi proces otkupljenja. Kraljevstvo je Božje već stvarnost življena i vidljiva. Mi živimo u Novom zavjetu, tj. u stvarnosti konačnog i definitivnog zahvata Božjeg. Ne smijemo se više dati zavarati čekajući još nešto posebno što će nas spasiti od naše vlastite lijenosti i neangažiranosti.

U Noino su vrijeme ljudi propali jer nisu živjeli budno trenutak saveza s Bogom. U bezbrižnosti i tromosti prolazili su dani u kojima oni više i nisu ništa očekivali.

U naše dane: što mi očekujemo? U što se pretvorila naša nada? Da li smo mi sposobni otkriti u stvarnosti našeg vremena i svijeta vječni poziv na budnost, na život u svjetlosti. Prema starodrevnoj vjerničkoj izreci mi smo se obukli u Krista Gospodina u sakramentu krštenja. To znači da bismo trebali Kristovim očima gledati ovaj svijet, događaje i ljude. To znači da bismo već sada u ovom svijetu trebali danomice otkrivati prisutno

Kraljevstvo Božje i tom Kraljevstvu dati mjesta u svojem vlastitom životu. Drugi dolazak Kristov očitovat će u nama mjeru življene stvarnosti Kraljevstva Božjeg.

Hodajmo u svjetlosti Kristovoj! Prihvatimo izazov ove nedjelje koja nas poziva da »već sada dok hodimo kroz prolazno, naučimo ljubiti i prihvaćati vrednote neba koje vazda ostaju!« (Popričesna).

## DRUGA NEDJELJA DOŠAŠĆA

— *Obratite se!*

Na pozornicu ovog vremena došašća stupa jedan izraziti lik: Ivan Krstitelj. On je sastavni dio ovog liturgijskog vremena. On je prorok svog vremena, ali jednako tako i prorok danas. Njegova riječ odjekuje i danas kao poziv, prisiljava na slušanje i na izvršenje.

Što učiniti pred blagan Božića? Hoće li to biti mala uhodana godišnja idila obiteljskog života ili nešto više? Hoće li ovogodišnji Božić biti prigoda za produbljenu obnovu života? Ivan Krstitelj nas poziva na duboki zahvat u vidu osveženja i obnove našeg kršćanskog života.

On nas najprije upozorava da prevladamo u sebi neprestanu kušnju koja nas uljuljava u osjećaj zadovoljstva nad samim sobom. Kao da smo već zapravo poravnali put svog života. Naše misli, kojima kao vjernici o sebi dobro mislimo, posve su slične onima kod farizeja i saduceja.

Jednako nas tako Ivan Krstitelj upozorava da se ne dadnemo uljuljavati u prošlost. Da, naš je narod kršćanski već više od 1300 godina. Baštinili smo vjeru i tu istu vjeru prenosimo mlađoj generaciji. Slavimo jubileje u sjaju i trijumfu. No, Ivan dovikuje: »Bog iz ovog kamenja može podići djecu Abrahamovu!« Ne bi li neki Ivan i nama danas mogao nešto slično doviknuti dok se zadovoljavamo slavom prošlosti, a zaboravljamo na zadatke sadašnjosti!? Ako nismo sposobni prihvatiti poziv vjere, Bog će već naći one koji će otvorenije i iskrenije poći novim putem.

I konačno: Ivan Krstitelj pokušava dati neke osnovne smjernice novog puta! Traži se ponajprije osobni napor u poniznosti i prihvaćanju istine o sebi: krstiti se i priznavati svoje grijeh. To je trenutak istine i tako se pripravlja put Gospodinu.

Nadalje, zahtijeva se djelotvorno obraćanje. Ne samo na planu teorije, nego obraćanje koje donosi plod! Takvo obraćanje ne ostaje samo na području nevidljivog, nego se zrcali u djelotvornoj promjeni života, odnosno to znači otvoriti se djelovanju Duha.

Iz sadržaja prvih dvaju čitanja razumijemo da se to obraćanje na poseban način očituje u prihvaćanju drugih. Upravo za duh otvorenosti i gostoljubivosti, strpljivosti s drugima i uslužnosti potrebno je posjedovati srce koje će neprestano biti u stanju obraćanja, ispravljanja! Po

svojoj smo naravi zaokupljeni samima sobom, zatvoreni u sebe, i zato nas poruka Riječi Božje zove da budemo »kao Gospodin«, odnosno da blago i s ljubavlju pristupamo najmanjima, najbjeđnijima.

Približavamo se blagdanu Božića! Lijepa prilika da oživotvorimo svoju otvorenost za bijede i nevolju gladnih i siromašnih, da učinimo kakvo djelo ljubavi i milosrđa! No, obraćenje srca u stilu Ivana Krstitelja stavlja nas pred odvažni upit: da li smo svakog dana sposobni činiti ono čemu se za Božić radujemo! Jer blagdan Rođenja Kristova blagdan je njegove trajne prisutnosti, njegova trajnog dara ovoj zemlji, čovječanstvu. To je i trajni izazov na neprestano traženje novih načina radosnog služenja braći.

## BEZGREŠNO ZAČEĆE BL. DJ. MARIJE

— *Bogu nije ništa nemoguće*

Najsvjetliji lik vremena došašća sigurno je Bogorodica. Ona ovom vremenu daje neizbrisiv pečat. Prisutna je u mnogim adventskim pjesmama kao Zornica, kao navještaj nove nade, nove zore radosti i punine života.

Ona je prva uključena u plan spasenja i odabrana da bude Majkom nositelja toga spasenja, Krista Gospodina. Ona je spremno prihvatila taj poziv znajući jako dobro da je to u isto vrijeme i križ njezina života, poziv koji neprestano tijekom cijelog života od nje traži spremnu suradnju uz žrtve i odricanja. Upravo u toj spremnosti ona svijetli svojim primjerom. Taj nas primjer zadivljuje u ljepoti njezina ljudskog sudjelovanja i kao takva vuče nas za sobom.

Danas želimo na poseban način proslaviti jednu osnovnu karakteristiku, obdarenost njezine osobe: Bog je na nju pogledao posebnom mišlinom i milošću. Pohodio ju je svojim bogatstvom, nadario ju kvalitetom koju danas u ovom blagdanu Bezgrešnog začeca želimo svečano proslaviti. Crkva vjeruje da je ona ostala netaknuta od ljage zla i grijeha od prvog trenutka njezina bivovanja, tj. od njezina začeca. Crkva to vjeruje poglavito zbog Božjeg odabranja i milosti, a izvodi i divi se tome iz njezine neosjenjene suradnje na cjelokupnom djelu spasenja. Blagdan Bezgrešnog začeca blažene Djevice Marije izraz je vjere Crkve u Mariju koja se totalno poklonila u službu spasenja.

U ovom blagdanu otkriva se svijetla perspektiva kršćanske nade. To je svjetlo nade po kojoj se Crkva, zajednica vjernika, ljudi slabih i nepostojanih, punih mrlja i ljaga, prepoznaje već sada u jednom svom članu u svojem ispunjenju. To je vrhunac njezine proslave i sjedinjenja s Počelom spasenja — Kristom Gospodinom. Marija je upravo to živjela i doživjela u svojem životu, u svom biću. Ona je bez ljage i nabora, posve čista i bezgrešna pripadala Bogu u sve vrijeme svog zemaljskog života, da se ta ista pripadnost potom produži u svu vječnost. Ona je svoju sjedi-

njenost s Bogom ostvarila svjesno i aktivno. U današnjem blagdanu mi slavimo Božji dar koji je u Mariji došao do punine ostvarenja. Ona je taj Božji dar milosti i prijateljstva ostvarila kroz svakodnevnu bezgrešnost i svakodnevnu otvorenost za sve poticije Duha Božjega. Zato je današnji blagdan slavlje i jednog trenutka — začeca Bogorodice — kao i jednog otajstva života — njezina poslušnog i vjerničkog života u službeničkoj ljubavi.

U Mariji Crkva slavi stvarnost koja se nama ljudima čini tako dalekom, tako neostvarenom: bezgrešnost, ustrajnu vjerničku poslušnost, otvorenost za svaki pohod Božji. Ona je to primila od Boga i živjela u svom životu vjere. Ona je dokazala da ideal čovjeka pred Bogom nije nedohvatan. Ona govori cijelim svojim životom da Bogu nije ništa nemoguće, ako čovjek ne postavlja u daru slobode zapreku za milosni život. Zato bismo danas i mi mogli prihvatiti njezin vjernički motiv: Bogu ništa nije moguće! To je i poziv nama da kao vjernici primimo poziv Božji na svetost te da i danas Crkva kojoj pripadamo u svojim udovima postaje sve više i više Crkva bez nabora i ljage. Bezgrešno začeca otajstvo je vjere koje nas ispunja radosnom nadom da je Bogu sve moguće!

### **TREĆA NEDJELJA DOŠAŠĆA**

#### *— Radosna vijest*

Tako su konkretni znakovi mesijanskog dolaska Kristova! Mogu se zamijetiti i ljudskim osjetilima, osjetiti na vlastitoj koži. Hromi hodaju, slijepi vide, gluhi čuju, siromasima se i žalosnima pruža nova nada i nova radost.

Kako je zavodljiva ta Radosna vijest. Gotovo bismo mogli reći »utopijska«, nedostižna. Tko od nas u svakodnevnom životu ne očekuje svakovrsne spasiteljske intervencije Božje? Povećanje standarda, osiguranje normalnog života, nestanak nepodnošljivog susjeda, povratak narušenog zdravlja, prestanak napetosti, povratak povjerenja u ljude, pomirenje, prestanak žalosti i dr.

Mi smo ljudi koji iščekuju spasenje. Toliko ima ljudskih situacija koje nisu otkupljene, koje nam tako jasno i tako dramatski daju do znanja da nismo još u konačnici iskusili spasenje. Zato je cjelokupni naš ljudski život zapravo produženo vrijeme došašća.

No, nije li vrijeme došašća u svojim mnogovrsnim naglascima kroz liturgijske tekstove i poziv da se spasenje u isto vrijeme iščekuje i aktivno živi! Aktivno vrednovanje zemaljskih vrednota osigurava ostvarenje vrednota koje zauvijek ostaju. Neprestani pozivi Evanđelja na budnost upozoravaju da se napeta i pažljiva aktivnost i od nas očekuje. To je aktivnost koja graniči s idealom Evanđelja: suradnja na Kristovu spasiteljskom djelu u svijetu. Opet je pred nama čovjek koji je to shvatio i dao se na djelo. To je Ivan Krstitelj. Vrednote njegova ideala tako su lijepe i velike,

da smatra i sam svoj život kao nedovoljnu cijenu. Njegov karakter, njegova dosljednost u borbi za istinu i pravdu, za put Božji, za obnovu i obraćenje, toliko su vidljivi i tako jasno svjedoče o njegovoj vjeri u dobro, u spasenje i Spasitelja.

Ivan nas upozorava da upravo to, prisutno, ugroženo i aktivno spasenje i mi očekujemo. I on se htio uvjeriti: »Jesi li ti Onaj koji ima doći, ili drugoga da čekamo?« (Evand.) Bitno se dogodilo! Nema drugog čekanja! Od sada Krist upućuje poziv. Spasenje koje nam je darovao duboko je ucijepljeno u naše iskustvo i našu narav. Suradnja na spasenju vezana je uz Kristove riječi: pohoditi bolesne, tješiti žalosne, dati gladnome kruha, napojiti žednog, posjetiti utamničenika i drugo! Otkriti u ljudima svoje bližnje koje trebamo djelotvorno ljubiti. To je put i život spasenja koje nam je Krist donio. Prevedeno u današnji rječnik to znači da u okvir spasenja ulazi i borba oko dobra ovoga svijeta, napor za napredak, za bolje plaće, za ljepši život, zdravlje i tehniku. Sve to skupa i mnogo drugog spada u program evanđeoskog spasenja. Mi smo dakle u ovom svijetu upravo u mjeri vlastitog nastojanja neprestani znak Kristove spasiteljske prisutnosti, jer i po nama danas mogu hromi prohodati, slijepi progledati, žalosni se utješiti, zavađeni se pomiriti, siromašni čuti Riječ Evanđelja.

A upravo na tom području ima toliko nesavršenosti da nas Krist i u ovom došašću poziva da svoje iščekivanje vlastitog spasenja pretvorimo u aktivnu borbu za spasenje svijeta i drugih!

#### ČETVRTA NEDJELJA DOŠAŠĆA

— *Nadjenuć ćeš mu ime Isus!*

Sve nam jasnije postaju crte lica i tijek života obećanog Spasitelja. On će biti u tjeskobama i bolima čovjeka i čovječanstva. Primijetiti će svaku potrebu, priskočiti svakom nevoljniku. Tako su ga opisali i proroci, a Isus je tu proročansku viziju vjerno ispunio. On je doista i učinio čudesa mesijanskog iščekivanja u ozdravljivanju, uskrišivanju i naviještanju Radosne vijesti.

Danas nam se Spasitelj predstavlja još u jednom novom i dubljem svjetlu. Ne samo da će on iskorijenjivati nevolje ovoga svijeta, nego se njega naziva i osobom koja će to zlo u temelju iskorijeniti. U viziji vjernika Staroga i Novoga zavjeta izvor svakog zla leži zapravo u zarobljenom i tvrdom ljudskom srcu, u sposobnosti da se čovjek iznevjeri Bogu. Grijeh je vrlo često u Starom zavjetu prokazan kao i direktni uzrok svih drugih zala koje čovjeka mogu snaći. Grijeh je sposoban razoriti najdragocjenija iskustva ljudskog života i učiniti međuljudske odnose nepodnošljivim. Grijeh jednako tako duboko ulazi i u napetost između Boga i čovjeka. Ako je Bog izvor svakog života i radosti, onda je jasno kako vjernik može iz te stvarnosti grijeha povući paralelu na nedaće i zla koje čovjeka snalaze.

Grieh koji se tako duboko udomaćio u ljudima i narodima predstavlja prema tome osnovno stanje koje treba otkupiti. Upravo tu nam je Spasitelj najpotrebniji. Na tom području čovjek osjeća slabost i ugroženost. Teret zla tako je velik, tako učestao da čovjek treba pomoć. Ta se pomoć obećava Ahazu u Starom zavjetu (usp. prvo čitanje); no, na poseban način ta je pomoć i otkupljenje obećano u Novom zavjetu. Krist dobiva i osobno ime: ISUS, jer će on spasiti narod svoj od grijeha njegovih! Ovo produženo tumačenje imena Isusova, kako ga nalazimo u današnjem evanđeoskom odlomku, samo još jasnije tumači shvaćanje apostola i učenika Kristovih kako je Isus ispunio svoju mesijansku zadaću u opraštanju grijeha.

Cijeli Isusov život zapravo je borba protiv grijeha i začetnika grijeha, sotone. Na svakom koraku suprostavlja se zlu, raskrinkava grijeh. Isus smatra da je daleko preče uništiti u čovjeku izvor zla, tj. grijeh, nego li i samo tjelesno zdravlje. To daje i do znanja u nekim susretima s bolesnicima, odnosno uzetima. Krist se osjeća pozvanim da pristupi grešnicima, da njima pruži ruku. A konac će svog zemaljskog života okruniti time što će krv svoju prolići na otpuštenje grijeha.

Ovakva Kristova spasiteljska vizija upozorava i nas na ono što je urgentno potrebno u našoj neposrednoj pripravi za Božić. Blagdan mira i radosti približava se. Dan je to svakojakih darova i čestitanja, želja i nadanja. No, iznad i prije svega poziva nas Krist da se zajedno s njim uključimo u odlučnu borbu protiv grijeha, protiv izvora svakog nemira i mržnje, netrpeljivosti i rata. Borba protiv grijeha naš je udio u spasiteljskom djelu Kristovu. Zato je i sakrament pomirenja — ispovijed — sastavni dio naše božićne priprave. Prihvaćajući Krista kao Spasitelja mi ga prihvaćamo i kao Onoga koji nam oprašta grijehe i koji nas poziva na borbu protiv grijeha. Idi i ne griješi više!

## **BOŽIĆ: BLAGDAN KRISTOVA RODENJA**

— *Blagdan ostvarene nade!*

U dubinama svakog čovjeka živi tjeskobno iščekivanje nekakve dobre vijesti.

Bolesnik koji je već dugo vezan za krevet očekuje riječ liječnika: Ti si zdrav!

Izgladnjeli i siromašni kao spasenje očekuju ponudu čovjeka: dođi i blaguj za mojim stolom; podijeli sa mnom ono što imam!

Tko traži posla, raduje se dobroj vijesti nekoga tko će ga pozvati: dođi, posao ti je osiguran!

Tko osjeća na svojoj koži težinu nepravde i ne uspijeva da njegov glas dopre na vidjelo, iščekuje nekoga tko će mu reći: »Ja ću ti osigurati pravdu!«

Rob vlastitih umišljaja, rob novca ili vlastite bezbrižnosti za druge, tko u sebi osjeća zjapeću prazninu, očekuje onoga tko će ga naučiti ljubiti!

Svi mi konačno bez iznimke živimo u gorućoj nadi i žudimo za onim što nam nedostaje, da bismo sami bili sretni i da uzmognemo srećom ispuniti druge. Upravo nas takva iščekivanja i nadanja najuvjerljivije pripravlja na stvarni blagdan Božića.

Božić: To je posjet Boga čovjeku. Božić: To je Božji odgovor na naše čežnje! Božić: To je radosna vijest o onome na što smo tako dugo čekali odgovor!

U božićnoj noći nadvio se anđeo nad pastire Betlehema. Oni su se uplašili. »Ne bojte se!«, umirio ih je anđeo. »Nosim vama svima dobru vijest, izvor radosti!«

Danas nam se rodio Spasitelj, Poslanik, Gospodin!

Da li si već napustio svaku nadu?

Da li osjećaš da ti ništa više nije važno?

Ne traje li ti to čekanje predugo?

Nije li tvoja nutrina prepuna odbojnosti i sumnje?

Ako je tako, onda poslušaj što je anđeo pastirima obznanio: »Nosim vam radosnu vijest, izvor sreće za sve! Dolazi Spasitelj, nama poslan, Gospodin!«

U ovoj božićnoj noći dogodilo se čudo! Okupljamo se oko plamička vatre, svjetla, dana, sunca!

Pojavilo se svjetlo u noći! Iznenađujuće, zapanjujuće! Pogled na to otkriva nam rođenje Boga među ljudima!

To je noć mira, noć odmora i predaha. Srce je u toj noći veće, oprostjenje nam je lakše, pouzdanje jače.

Ova nam noć donosi ostvarenje naših čekanja! To je noć siromašnog Boga, prosjaka ljubavi.

To je noć Boga čija je prva riječ šutnja!

To je noć krika djeteta bačena u život pun prijetnji.

To je noć otajstva — ponuđenog i lomljivog, noć Emanuela — Boga koji je nama povjeren.

Gospodine, dopusti da u ovoj noći za sve vrijeme našega života polako postajemo tvoja djeca, djeca na sliku onoga koji je Tvoj Sin — koji ti je omililo za vijeke vjekova...

**Zvezdan Linić**

## **OSMINA BOŽIĆA — SVETKOVINA SV. BOGORODICE MARIJE**

— »Isus Krist jučer i danas« (Prič. ant.)

— »Od žene bi rođen« (2. čitanje)

— »Ove događaje prebiraše u srcu« (Evanđelje)

Može se reći da današnji dan kršćani manje kršćanski doživljuju nego ijedan drugi dan u godini. A sadržaj koji nam se danas u misnom bogoslužju predlaže na razmišljanje i doživljavanje vrlo je obilan. Pokušajmo ga letimično pregledati.

**Osmina Božića.** Svečanost i radost božićnog blagdana produljuje se kroz osam dana, a posebno na današnji osmi dan (Ulazna antifona po volji, 2. čitanje, Evanđelje, redak uz Aleluja).

**Nova godina.** Dok se predkoncilska liturgija nije uopće osvrtna na Novu godinu, u reformiranim tekstovima je drukčije. Dosta tekstova u Misi (1. čitanje, pripjevni psalam, pričesna antifona) je isključivo radi Nove godine. Osnovna misao koja nam se u tom pogledu nameće jest: vrijeme prolazi i sve se mijenja, a Krist je i njegov misterij vječan i nepromjenljiv. Kristova pojava u svijetu je osovina oko koje se vrti kolo ljudske povijesti. Od njegova rođenja broje se godine unaprijed i unazad. Dok se vrlo brzo mijenjaju naučni i društveni sistemi, njegova nauka ostaje vječno nepromjenljiva. Njegove riječi su riječi samoga Boga, pa su stoga dostojne naše navjeće pažnje i poštovanja: »Mnogo puta i na razne načine govorio je Bog našim ocima preko proroka, a konačno u ove dane progovorio nam je po Sinu« (Redak uz Aleluja).

**Međunarodni dan mira.** Na prijedlog Sv. Oca Pavla VI. usvojen je ovaj dan kao dan mira u vezi s božićnom porukom »Na zemlji mir ljudima dobre volje« (Evanđelje prve božićne Mise, pjesma »Slava« na Misi).

**Obrezanje Gospodinovo.** Nekoć je to bio naslov bogoslužja današnjeg dana. I danas se jednako kao i prije čita opis toga događaja (Evanđelje). Po otajstvu obrezanja Spasitelj je htio pokazati da je ne samo pravi Bog nego i pravi čovjek i član ljudske zemaljske zajednice.

**Ime Isusovo.** Makar da je u novom kalendaru ukinuta svetkovina Imena Isusova, pobožnost prema Imenu Isusovu (koja je najstarija kršćanska pobožnost zajamčena već u Djelima apostolskim) ne bi se smjela zanemariti nego još više unapređivati. U današnjem se bogoslužju ističe kako je Spasitelju nadjenuto ime Isus osmi dan iza porođenja (Evanđelje i napomena prije Evanđelja).

**Svetkovina svete Bogorodice.** To je povijesno najstarija (i to upravo na današnji dan uvedena) a možemo slobodno reći i najglavnija Gospina svetkovina, koja je na kršćanskom Zapadu (ali ne i na Istoku) tokom stoljeća zanemarena, a i danas nakon obnove s najvećom nemarnošću prihvaćena. Nema nikakve sumnje da je Marijina najveća odlika što je Bogorodica (2. čitanje, glavna, prikazna i popričesna molitva). Sv. Beda Časni uz tu odliku odmah nadodaje drugu: da je riječ Božju prihvaćala, u srcu pohranjivala, o njoj razmišljala i u djelo provodila (Evanđelje).

**Svetkovina Marije Majke Crkve.** Na dan završetka trećeg zasjedanja II. vaticanskog sabora Sv. Otac je razjasnio da je Marija Majka Crkve. Ta Marijina odlika proizlazi iz odlike da je Bogorodica: Ako je Majka Krista — Glave, onda je očigledno da je i Majka čitavoga otajstvenog tijela Kristova — Crkve. O toj Marijinoj odlici nije uvedena posebna svetkovina, nego je danas slavimo ujedno kao Majku Krista i kao Majku Crkve (Popričesna molitva).



## BOGOJAVLJENJE

- »Slava te Gospodnja obasja« (1. čitanje)
- »Obzanjeno otajstvo« (2. čitanje)
- »Da gledamo u čistom promatranju« (Popričesna molitva)

Rimska Crkva od IV. stoljeća svetkuje Božić kao blagdan Kristova dolaska na svijet. U to isto doba u mnogim predjelima Istoka i Zapada svetkovala se mjesto Božića današnje svetkovina. Božić se uglavnom svetkovao kao blagdan Kristova rođenja, a Bogojavljenje kao blagdan objavljenja njegova božanstva. Malo po malo su sve kršćanske Crkve poprile svetkovanje Božića a Rim je primio blagdan Bogojavljenja. Tako danas čitavo kršćanstvo ima dvije glavne svetkovine božićnog razdoblja: Božić i Bogojavljenje.

U današnjem bogoslužju našu pažnju zaokuplja činjenica objavljenja Kristova božanstva: »Evo dolazi vladar Gospodin, u ruci mu je kraljevska čast, vlast i gospodstvo« (Ulazna antifona). Nekoć se u bogoslužju spominjalo mnogo više događaja iz Kristova života, u kojima se posebno objavilo njegovo božanstvo, a danas se navode samo tri najznačajnija: poklon mudraca, krštenje na Jordanu i svadbu u Kani. Posebno nam je danas pred očima poklon mudraca, dok drugi i treći događaj promatramo u bogoslužju slijedećih dviju nedjelja.

Krist, koga je Zaharija nazvao »Sunce s visine da prosvijetli one što sjede u tami i sjeni smrtnoj« a starac Šimun »svjetlo na prosvijetljenje naroda«, ukazao se svojoj Crkvi i obasjao je sjajem svoga božanstva (2. čitanje). On je svojim učenicima pokazao svoju slavu tvoreći čudesa, propovijedajući nebesku nauku, a na Taboru je odabranoj trojici pokazao nešto više nego drugima. Sv. Ivan je značajno potvrdio: »Vidjesmo slavu njegovu« (Iv 1, 14). Kroz dugu povijest Crkve ljudi su uvijek mogli zapaziti da je Bog vodi. Crkva je novi Jeruzalem koga je obasjalo sunce Božje svjetlosti. Obasjana nebeskim sjajem ona svojom naukom svijetli čovječanstvu u zemaljskoj noći. Svud naokolo je tama, a samo se Crkva veseli svjetlu Kristove istine i milosti. Na njoj se ispunja Izaijino proroštvo: »Došlo je svjetlo tvoje i slava te Gospodnja obasja. Gle tmine će pokriti zemlju i magla narode, a nad tobom će se pojaviti Gospodin i slava njegova u tebi će se vidjeti. Narodi će hoditi k svjetlu tvojem, i kraljevi k sjajnosti što iz tebe istječe« (1. čitanje).

U neshvatljivoj radosti i svetom zanosu promatra Crkva slavu Gospodnju i tim promatranjem i sama postaje rasvijetljena, postaje *trajno Bogojavljenje*. Kao što mjesec baca na zemlju odraz sunčanog svjetla, tako Crkva svijetli odraz božanstva prema čovječanstvu koje se nalazi u tami.

Svaki pojedinac koji doživljuje Bogojavljenje, koji je »upoznao Boga po vjeri« (glavna molitva), i sam postaje vidljivo objavljenje slave Gospodnje: ljudi na njegovu životu mogu vidjeti odraz božanskog života. Njegove kreposti mirišu mirisom Božje svetosti prema onom što je pisao

sv. Pavao: »Mi smo Kristov ugodan miris Bogu među onima koji se spavaju i među onima koji propadaju. Jednima miris smrti za smrt, drugima miris života za život« (2 Kor 2, 15—16).

Bog me je odlikovao kad me je učinio sredstvom preko kojega svijet upoznaje njegovu slavu. Kako ću izvršiti ovu ulogu ovisi mnogo o mojem osobnom nastojanju. Ako doista budem sjao svjetlom kreposnog života, ljudi će se diviti Božjem djelovanju na meni, jer se ne može sakriti »grad sagrađen na gori« (Mt 5, 14). Meni je upravljen današnji poziv: »Ustani! Rasvijetli se!« (1. čitanje).

## PRVA NEDJELJA KROZ GODINU — BLAGDAN KRŠTENJA GOSPODINOVA

- »Evo miljenika duše moje!« (1. čitanje)
- »Ovo je Sin moj ljubljeni« (Evandjelje)
- »Da se djeca Božja zovemo i da to budemo« (Popričesna molitva)

Na kršćanskom Istoku je središnji sadržaj blagdana Bogojavljenja otajstvo Kristova krštenja. Na Zapadu, gdje na Bogojavljenje više obraćamo pažnju dolasku mudraca, ustanovljen je posebni blagdan Kristova krštenja, kojemu je u reformiranoj liturgiji dana veća važnost nego što je to do sada bilo.

U času kad je Spasitelj započinjao svoj javni život njegovo je božanstvo objavio Očev glas, silazak Duha Svetoga u liku golubice i svjedočanstvo sv. Ivana Krstitelja. Spasitelj je htio biti predstavnik griješnog čovječanstva pa se zato krstio krštenjem pokore poput ostalih griješnih ljudi koji su tim činom priznavali svoju krivnju. Ulaskom u vodu Jordana, prema mišljenju kršćanske predaje, on je posvetio sve vode dodirom svoga bogočovječjeg tijela te im dao moć da peru ljudske duše i učlanjuju ih u izabrani Božji narod. Kad je Spasitelj bio kršten na Jordanu, otvorilo se nad njim nebo i čuo se glas nebeskog Oca: »Ti si Sin moj ljubljeni!« (Evandjelje). To je bilo svečano Bogojavljenje — objava i proslava Kristova božanstva.

Slično se Bogojavljenje zbilo i u času našega krštenja. Tada je i nad nama nebeski Otac izrekao riječi: »Ovo je moje ljubljeno dijete!« Tjelesne uši to nisu čule, ali se to doista tako dogodilo, jer smo upravo po krštenju postali *djeca Božja*. Po otajstvima sakramenta krštenja i sakramenta Euharistije mi smo dionici Kristova sinovstva. Nebeski Otac gleda u nama svoju djecu, a mi njega s pravom zovemo Ocem. Preko nas se Krist objavljuje svijetu.

Sudjelovanje u Kristovu Bogojavljenju zahtijeva od nas da i naš život bude trajno Bogojavljenje. U svakodnevnom životu moramo odraziti život Sluge Božjega, Isusa Krista: »Evo Sluge mojega, izbranika mojega, miljenika duše moje. Neće vikati niti bučiti, glas mu se neće čuti po trgovima, trske napuknute neće prelomiti, stijenja što tek tinja neće ugaziti« (1. čitanje).

Papa Pio XII. razjasnio je da se naša svetost sastoji u našoj sličnosti s Kristom. Današnje je bogoslužje poticaj da Krista spoznamo i da Krista nasljedujemo. To je velika milost za koju molimo da nam je Bog dade: »da se iznutra obnovimo po onome koga smo spoznali da nam je izvana sličan« (Glavna molitva po volji), »da Kristov glas slušamo, te da se djecom Božjom zovemo i da to budemo« (Popričesna molitva).

Na zemlji živimo, ali ne smijemo živjeti zemaljskim životom; u tijelu živimo, ali moramo živjeti kao udovi tijela Kristova.

»Upoznaj, o kršćanine, svoje dostojanstvo; i budući da si postao dionik božanske naravi, nemoj se griješnim življenjem vraćati na staru podlost! Sjeti se koje si Glave i kojeg si Tijela ud! Sjeti se da si izbavljen od vlasti tmina i premješten u Božju svjetlost i kraljevstvo!« (Sv. Leon, papa).

## DRUGA NEDJELJA KROZ GODINU

- *»Spas moj do na kraj zemlje«* (1. čitanje)
- *»Evo Jaganjca Božjega«* (Evandjelje)
- *Vrši se djelo našega otkupljenja«* (Prikazna molitva)

U vremenu kroz godinu omogućeno nam je da se slobodnije možemo posvetiti promatranju svega onoga što je Bog učinio za nas i što smo mi dužni učiniti za njega. Tekstovi bogoslužja redovito nisu povezani jednom idejom da se nevezano uživimo u Božju objavu i u misterije našega spašenja. Ipak je moguće gotovo uvijek napraviti jednu logičnu sintezu.

Tako se na temelju misnih tekstova današnje nedjelje možemo zagledati u veliko djelo što je Spasitelj za nas učinio svojom žrtvom na križu i obnovom te žrtve u sv. Misi.

Na Kristovo djelo otkupljenja odnosi se Izaijino proročanstvo: »... da podigneš plemena Jakovljeva i vratiš ostatak Izraelov... postaviti ću te za svjetlost narodima da budeš spas moj sve do na kraj zemlje« (1. čitanje).

Spasiteljeva žrtvena volja, po kojoj smo otkupljeni i posvećeni, jest spona što povezuje žrtvu na križu i misnu žrtvu: »Žrtva i prinos ti se ne mile, nego si mi tijelo pripravio. Paljenica ni žrtava za grijeh ne tražiš; tada rekoh: Evo dolazim! Na početku knjige piše za mene: Bože moj, milje je moje vršiti volju tvoju, zakon je tvoj u dubini srca mojega!« (Pripjevni psalam).

Na početku Spasiteljeva javnog života njegov Preteča Ivan pretstavio ga je narodu kao pashalno žrtveno Janje: »Evo Jaganjca Božjega, evo onoga koji odnosi grijeh svijeta!« (Evandjelje). Tim nam se riječima predstavlja i ukazuje Spasitelj prije svake Pričesti. Jaganjca Božjeg koji odnosi grijeh svijeta zazivamo u pjesmi »Slava Bogu na visini«, u trostrukom zazivu kod lomljenja euharistijskog kruha i na koncu litanija. Dok se u hramu žrtvovalo vazmeno Janje, na Kalvariji je umirao pravi Jaganjac Božji, na kojega je sv. Ivan evandelist u svom Evandelju primi-

jenio riječi koje su bile rečene o vazmenom jaganjcu: »Ni kosti na njemu nećete prelomiti« (Iv 19, 37). Umirući za nas na križu Krist je »grijehe naše stavio na svojem tijelu na drvo da grijesima umremo i pravdi živimo« (1 Petr 2, 24). Izbrisao je zadužnicu koja je protiv nas svjedočila, te je uništio prikovavši je na križ (usp. Kol 2, 15). »Apostol naroda, ističući obilnu puninu Kristove žrtve, kaže da je Krist jednim prinosom usavršio zauvijek one koji bivaju posvećeni. Zasluge ove žrtve, kako su neizmjerne i beskrajne, nemaju granica: protežu se na sve ljude svakog doba, na svakom mjestu, jer je njegovo žrtvovanje potpuno savršeno jednako kao i njegov posluš volji nebeskog Oca. On je htio da umre kao Glava ljudskog roda. Gle pogodbe našega otkupa!« (Enciklika »Mediator Dei« pape Pija XII).

Sv. Misa je svagdanja žrtva Božjeg Jaganjca: »Kad god se obavlja bogoslužje misne žrtve, vrši se djelo našega otkupljenja« (Prikazna molitva). Ono što je Spasitelj svijeta učinio za otkupljenje ljudskog roda na Kalvariji, to obnavlja i primjenjuje na nas u žrtvi sv. Mise. On je i ustanovio Euharistiju zato da nam bude blizu, pred nama na oltaru, u nama u srcu, kao naša svagdanja žrtva i svagdanja gozba.

Glavno djelo Božjeg Jaganjca je oslobođenje svijeta od grijeha i od kazne za grijeh. Zato ga najčešće i zazivamo kao Otkupitelja i Spasitelja. Svako misno bogoslužje, a današnje na poseban način, je poticaj da ga kao Spasitelja upoznamo i njegovo otkupiteljsko djelo potpunim srcem, riječima i životom prihvatimo.

Zato se i na nas zizivlje Božja pomoć: »Milst vam i mir od Boga Oca našega i Gospodina Isusa Krista!« (2. čitanje).

### TREĆA NEDJELJA KROZ GODINU

- »Svjetlost jarka osvanu« (1. čitanje)
- »Gospodin mi je svjetlost« (Pripjevni psalam)
- »Ostave mreže i pođu za njim« (Evandjelje)

Pojava Mesije u Izraelskom narodu kao Božjeg poslanika bila je nada-sve važan događaj. Ono što se tada zbililo ostavilo je neizbrisiv trag u kasnijoj povijesti čovječanstva sve do naših dana, a to će trajati kroz svu budućnost. U bogoslužju današnje nedjelje pretstavlja nam se pojava Spasitelja istekom svjetla njegove nauke i njegovim divnim djelima.

Kao nekoć jednako i danas trajno se ispunja divno Izaijino proroštvo: »Zemlja Zabulonova i zemlja Neftalijeva, put uz more, s one strane Jordana, Galileja neznabožačka, narod koji je sjedio u tami vidje svjetlost veliku, onima što mrkli kraj obitavahu svjetlost jarka osvanu!« (1. čitanje i Evandjelje).

Svim ljudima svih vremena omogućio je Bog da ga upoznaju preko svjetla razuma. Odraz svoga lica vidljivo pokazuje svima »u blistavom plavetilu nebeskog svoda po danu i u svjetlu zvijezda po noći« (Mudr 10,

17). Svaka travka svjedoči o njegovoj blizini. U cijeloj prirodi nalazimo njegove znakove i tragove. Odabranom Izraelskom narodu Bog je bio bliz na poseban način. Na podnožju gore Sinajske cijeli je narod čuo njegov glas, a Mojsiju, koji je boravio na brdu četrdeset dana, pokazao je odraz svoje slave tako da je njegovo lice od tada postalo svjetlo tako da Izraelci nisu mogli gledati u njega, pa je morao nositi pokrivalo. No sve je to bio samo odraz Božji, jer u Starom zavjetu Boga osobno nitko nikad nije vidio (usp. Iv 1, 18).

Proroci su mnogo puta navijestili dolazak Mesije, koji će biti sam Bog u ljudskom tijelu. Tako je Izaija prorokovao: »Gledat ćete krasotu Gospodnju, sjaj Boga našega. On će sam doći da vas spasi« (Iz 35, 2 i 4). Bog je doista došao na svijet. Pojavio se u ljudskom tijelu. Rodio se u Betlehemu, naučavao i djelovao po cijeloj Izraelskoj zemlji. Blaženim očima gledala ga je sveta Majka Marija. Blaženim očima gledali su ga njegovi suvremenici, posebno njegovi apostoli o kojima je sam rekao: »Blažene oči koje vide što vi vidite!« (Lk 10, 23). Sveti Ivan evanđelist s pravom ističe: »Riječ je tijelom postala i nastanila se među nama i vidjesmo slavu njegovu kao jedinorođenoga od Oca puna milosti i istine« (Iv 1, 14). Isti nam je evanđelist napisao i druge značajne riječi Kristove: »Svaki koji vidi Sina i vjeruje u njega ima život vječni« (Iv 6, 40) i »tko vidi mene vidi i onoga koji me je poslao« (Iv 12, 45).

Pojava Spasiteljeva bila je vidljiva svima po njegovim divnim djelima: »počeo je propovijedati«, pozvao je Petra, Andriju, Jakova i Ivana, »obilazio je svom Galilejom naučavajući po njihovim sinagogama, propovijedajući Evanđelje o kraljevstvu i liječeći svaku bolest i svaku nemoć«; »Donosili su mu sve koji bolovahu od najrazličitijih bolesti i patnja«; »za njim je pohrlio silan svijet« (Evanđelje).

Poput Spasiteljevih suvremenika i mi se radujemo njegovu svjetlu: »Gospodin mi je svjetlost i spasenje... Gospodin je štit života mojega...« (Pripjevni psalam).

I mi se radujemo njegovim divnim djelima i želimo ih odraziti u svojim djelima. Radi toga nam je na ustima molitva: »... upravi djelovanje naše po volji svojoj da u ime ljubljenoga Sina tvoga zavrijedimo obilovati dobrim djelima« (Glavna molitva).

**Fra Jure Radić**

#### **ČETVRTA NEDJELJA KROZ GODINU**

— *Blaženi...*

U Evanđelju je današnje misne liturgije dosegnut zenit čitavog Sv. pisma. Isus iznosi svojim sljedbenicima Blaženstva: Blaženi siromasi duhom; blaženi milosrdni; blaženi čista srca... Te riječi odjekuju i u pripj. pjesmi. Atmosfera je svečana.

Sefanija prorok najmanje je poznat prorok u kršćanskoj Crkvi; NZ spominje ga samo jedanput (Mt 13, 14). Prorokovao je otprilike u Jere-

mijino doba, onda kad je kralj Jošija nastojao oko religijske reforme. Prorok kao da nije posebno bio angažiran u reformi. Zanima ga naročito Dan Gospodnji. To će biti dan tame a ne svjetlosti, dan suda za Izrael. Nađe li Bog svoj narod kako teži za poniznošću i iskrenošću, dan strave za njega će bit dan mesijanske radosti. U Gospodinu će pravednici i siromasi (anavim) naći sigurno okrilje. Njih će Gospodin voditi na ispašu i blagosloviti »mirom« poput pravog pastira. U tom se zapravo i krije Sefanijin doprinos stz. religijskoj misli. Tu će ideju Isus prihvatiti u evanđelju.

Sefanijino je proroštvo složeno od dva dijela. Povezanost je tih dijelova (Sef 2, 3; 3, 12—13) opravdana. Oba ulomka ističu poniznost kao temelj sigurnosti u Dan Gospodnji.

Pavao vjernike u Korintu (1 Kor 1, 26—31) opominje neka se odveć ne pouzdavaju u same sebe. Neka se ne hvastaju svojim znanjem (sofia). Ti su kršćani smatrali da već imaju nebesku mudrost netom su primili kršćanstvo. Stvarali su svoj uski krug i odvajali se od drugih. Pavao im dokazuje da Bog u redove vjernika ne izabire intelektualce, mogućnike, plemiće. Nema tog ljudskog bića koje bi bilo kadro proniknuti u tajne Božje mudrosti. Ljudskoj je mudrosti, kreposti i svetosti mjerilo isključivo propeti Krist. Ako se vjernik propetom Kristu sasvim preda, on od njega može očekivati spasenje.

Ljudska se mudrost mora sagnuti pred Božjom mudročću i silom. Ako je svijet spašen po propetom Kristu te ako na taj način Krist Bog doseže ljudska srca putem propovijedanja, nije li to dovoljan razlog da vjerujemo kako je »Božja ludost (moria) mudrija od ljudske mudrosti, i kako je Božja nemoć jača od ljudske jakosti?« (1 Kor 1, 25).

Tumačitelji se općenito slažu da su u Govoru na gori donesene skupa Isusove pouke, koje su bile izgovorene u razno doba. Isus riše moralni portret novog življenja Božjega naroda koji prihvaća poziv na pokoru. Ne radi se tu o nekom apstraktnom načelu već o konkretnom življenju što ga mora provoditi svaki vjernik.

Blaženstva su široki portal kroz koji prolazimo od čitavog blaga i ljepote Govora na gori. Blaženstva, oblikovana na način pisaca mudrosne literature SZ, govore o Božjim umnicima i miljenicima, a u stvari opisuju jedinstvenu osobu Kristovu. Osam blaženstava, kako to pokazuje »deveto« blaženstvo, upravljeno je onima koji kroče stazom koju je Krist zacrtao. Isusovi učenici treba da odražavaju njegov život i njegovo djelo.

Psiholozi vele kako je čovjeku potrebno da bude agresivan da bi rastao kao potpuno ljudsko biće. Kako s tim složiti Blaženstvo? Isti psiholozi kažu da agresivnost mora biti kontrolirana, kanalizirana, usklađena s drugim vidovima osobnosti, ako ne želi postati rušilačkom i anarhičkom. Isus Krist uzimlje ovu temu s još većom dubinom. Kako pokazuju drugi dijelovi Evanđelja, na putu što ga je zacrtao Krist potrebni su i oganj i borba, nastojanje i domišljatost.

Netko je rekao: »Bojim se, da kršćani ne postanu materijalisti i da mi nismo nigdje u tako teškoj napasti materijalizma kao u času kad izgovaramo riječ 'siromah', 'nemoćan', i da smo u pogibli usprkos izreke što ju

susrećemo na početku Govora na gori, 'siromah duhom', izrekom koja je uvedena da izrazi nakanu te se čuvamo od pomisli da je siromah ili ne-moćnik samo onaj koji nema novca ili koji nije jakog fizičkog zdravlja« (Hoskyns).

Blaženstva su satkana tako jednostavno i tako duboko da je svatko koji o njima drži propovijed prisiljen uvidjeti kako njegove riječi više zasjenjuju Isusove riječi nego što ih razjašnjavaju. I samo razgovijetno čitanje poprima izvanredni ures. Tko prebrzo čita ovaj ulomak, nesmotreno ga kalja.

## PETA NEDJELJA KROZ GODINU

— *U mudrosti i svjetlu davati svjedočanstvo*

1. čitanje današnje mise možda bi više odgovaralo korizmenom vremenu. Ulomak se nadovezuje na post i ispomaganje siromaha. Tek tada može zasjati pravednikova pravednost, svetost u tami (Iz 58, 7—10).

U SZ dvije kreposti simboliziraju srce, okrenuto k Bogu i slobodno od neurednog bogatstva i popuštanja strastima: to su milostinja i post. Ovo drugo Izaijina pjesma poglavito ističe.

Post se oduvijek smatrao pozivom na pomaganje siromaha; zbog siromaštva oni ne mogu Bogu iskazati svoju žrtvu uzdržavajući se od hrane. Treba suosjećati, potiče Izaija, s onim koji su u oskudici. One koji su imućni Bog će osposobiti kako da stupe u dodir sa »siromahom« i kako da žive kao sjajni svjedoci njegove ljubavi prema poniznima. Djela milosrđa što ih učine neće ostati sakrivena od očiju ljudi.

Ps. 112. ističe oznake pravednika u stilu mudrosne literature. Govoreći o svjetlu Psalam iznosi nagradu što je pravednik prima za svoja dobra djela. Živjet će u blagostanju, a ne u »tami« = neimaštini. Pravednost, svetost je izvor svjetla.

Reklo se da je Pavao u svom govoru na Aeropagu u Ateni upotrijebio govornička pravila, kojih su se držali Stoici i Epikurejci, i da stoga nije uspio (Dj 17). Možda je pravilnije reći, da formulacija tog govora potječe od pisca Djela apostolskih po uzoru starih povjesničara i da je govor kao takav stavljen Pavlu u usta. Prema tome, možemo reći da je Pavao u Ateni kao i u Korintu propovijedao Krista propetoga. U Ateni je njegova poruka bila odbijena, jer je Križ za Grke ludost a za Židove sablazan. Intelektualci nisu htjeli ni čuti za čovjekov grijeh i za spasenje putem Kristova križa. To je za njih ludost i sablazan. Kristov križ bi značio za njih sve stvari okretati naglavice. U prvom redu nijekati mudrost (sofia) i ponos na mudrost. Oni su mislili da Pavao neće propovijedati govor o križu nego da će nastupiti učenim riječima ljudske mudrosti kako su to već radili putujući propovjednici i šarlatani u helenističkom svijetu. Pavao upotrebljava, naprotiv, tek slabe riječi ali su te riječi snabdjevene »duhom i snagom«.

Usopredbu Božje i ljudske mudrosti Pavao (1 Kor 2, 1—5) primjenjuje na samoga sebe. Izražava se hiperbolički. Propovijed o Križu (stauros) u sebi sadrži ne samo njegovu apostolsku misiju nego i njegovu teološku misao.

Govorio on o uskrsnom Kristu ili o križu Kristovu, on uvijek ima u vidu istu stvarnost. Otkupivši nas svojom smrću i uskrsnućem Krist je postao za sva vremena propeti. Jedino propovijedajući tu Božju mudrost on slavi slavlje.

Blaženstva daju biljeg čitavom Govoru na gori. Ona rišu Božju ljubav prema svim onima koji se »pokaju«, koji učine preokret u svome srcu. Isus se obraća svojim učenicima i poučava ih kakav položaj imaju zauzeti u kraljevstvu Božjem. Stavlja im na srce krepostan osobni život preko kojeg će Krist moći dohvatiti srca drugih ljudi.

Slika soli uzeta je iz mudrosne literature SZ. Ako mudrost, poput soli, izgubi svoj kvalitet, ona postaje nepotrebna. Isusov je učenik istinski učenik mudrosti.

Govor na gori ne veli da učenici imaju postati sol, da oni imaju biti poput grada sagrađena na gori koji se odasvud vidi, ili da sebe učine svjetlom u tami svijeta. Oni sve to već jesu, i to time što ih je Isus pozvao i što su oni odgovorili na taj poziv. Od njih se traži neka to svjetlo vjere pokažu pred svim ljudima dobre volje. Kako to biva? Dobrim djelima. Tekst ne spominje koja su to djela. Isus ovdje ne promatra dobra djela u koliko su zaslužna već kao prigodu da ljudi počnu hvaliti nebeskog Oca.

Isus je o samom sebi kazao: »Ja sam svjetlost svijeta« (Mt 5, 14). To isto imaju biti njegovi učenici i sljedbenici: »Vi ste svjetlost svijeta« (Mt 5, 14). Koliko ovo svjetlo bude sjalo u njima i po njima, toliko će se više nastavljati Isusovo poslanje u svijetu a njihov život biti osmišljeniji.

## **PRVA KORIZMENA NEDJELJA**

— *Izloženi kušnjama*

Nakana je korizmenih čitanja da nas pripreme na svetkovinu Uskrsa. Starozavjetna su čitanja usredotočena na povijest spasenja kao pretpostavka, priprava i u nekom smislu predlika Božjeg otkupiteljskog djela u Kristu. Čitanja iz poslanice nastavljaju naše učestvovanje u Kristovoj smrti i uskrsnuću po krštenju i kršćanskom življenju. Čitanja i Evanđelja, poslije izvještaja o napastovanju i Preobraženju, iznose velike Ivanovske znakove, koji unaprijed označuju spasiteljske učinke Kristove smrti i uskrsnuća i naše učestvovanje u tim spasiteljskim događajima putem krštenja.

Knjiga Postanka (pogl. 2 i 3) iznosi dvije velike teološke istine terminima koji su tada bili u uporabi. Bog je stvorio čovjeka na svoju sliku i priliku. To je vrhunac stvaranja (pogl. 1). Pogl. 2. čovjeka opisuje više u



njegovoj sredini: Bog je saznao čovjeka, postavio ga u vrt i snabdio svime što mu je bilo potrebno. Čovjek zauzimalje izrazito mjesto u Božjem stvaranju.

Adam može označavati jedinku, no on označava također svakog čovjeka. Pripovijest o Adamu je pripovijest svakoga od nas. Prvi čovjek i prva žena trebali su surađivati u Božjem stvoriteljskom djelu, no oni su odbacili svoj uzvišeni poziv. Jedanput se krivnja ubraja više ženi, npr. 1 Tim 2, 13—15, nego Adamu. U Rim 5 ne govori se o Evi uopće: krivica se izvornoga grijeha pripisuje čovjeku, dok se o Evi ništa ne govori. Prvi čovjek i prva žena su zajednički skrivili izvorni grijeh. Krivica se ne može prebaciti na Boga niti na krutu sudbinu; za svoje stanje poslije počinjenoga grijeha odgovoran je sam čovjek. Čovjek je pogriješio u izboranju dobara, u izboru koji je u sukobu s Božjim nacrtom što ga je Bog imao o čovjeku. Ovaj izbor otežava čovjekovu sposobnost da čini pravilne izbore, no oni ga ne lišavaju odgovornosti.

Usprkos poteškoća u tumačenju ovoga najvažnijeg ulomka NZ za shvaćanje izvornoga grijeha (Rim 5, 12—19), osnovna je ideja Pavlova dokaza jasna. On čini usporedbu između Adama i Krista, objašnjava način našega pomirenja s Bogom. Adam je ubacio sve svoje potomstvo u grijeh i u duhovnu smrt, uključujući tu i fizičku smrt. Krist sa svoje strane nastali nered povraća u prvotni uređaj. Kao što je Adam započeo povijest palog ljudskog roda, obilježena grijehom i smrću, tako je Krist započeo novu povijest ljudskog roda, obilježenu oslobođenjem, životom i pravdom. Jednakost ipak nije potpuna; to ističe i Pavao. »Jer ako su prekršajem jednoga umrli svi, mnogo se obilnije izlila milost Božja i dar dan milošću jednoga čovjeka, Isusa Krista« (Rim 5, 15).

U Pavlovu paralelizmu: Adamu, grijehu i smrti stoji nasuprot Krist, pomirenje i život.

Isusovo napastovanje u pustinji donose Matej i Luka, s izvjesnom razlikom. Razlika je u rasporedu napastovanja. Kod Mateja (Mt 4, 1—11) imamo: napast u vezi s kruhom, s hranom i na brdu; dočim je kod Luke (Lk 4, 1—13) raspored: kruh — brdo — hram. Matej je učinio svoj raspored možda stoga što dvije posljednje napasti ističu Isusa kao Sina Božjega. Napastovanja kod Mateja imaju biljeg mesijanski. Isus je novi Adam, antitip prvog Adama koji je podlegao napasti u raju zemaljskom. Ovog puta kušnjama je izložen drugi Adam, Isus Krist. Na taj način vidimo kako stoje u vezi 1. i 2. čitanje današnje misne liturgije.

Učinci izvornoga grijeha su bjelodani: rasizam, droge, zločini na ulicama, rat, pokvarenost. Da je Kristov dolazak učinio vidnu razliku, nije lako vidjeti. Crkva? I ona je opterećena ljudskim slabocama. Upliv kršćanstva na civilizaciju? U najboljem slučaju dvojben upliv. Životi svetaca? Da, tu ima nešto, no život je svetaca na koncu konca skriven s Kristom u Bogu i raspoznatljiv više očima vjere negoli običnim očima. Moramo hoditi kroz tunel vjere dok ne stignemo do blaženog gledanja.

Vjera kao da je izvan područja shvaćanja. Nevjerniku se tako neizbježno čini. Vjerniku međutim vjera je jedini ključ da shvati samoga sebe i svijet oko sebe; tamnu stranu ljudske egzistencije kao učinak izvornoga grijeha i svijetlu stranu kao učinak dolaska i djelovanja drugog Adama.

## DRUGA KORIZMENA NEDJELJA

### — Poziv i odaziv čovjeka

U nekatoličkim krugovima postavljalo se pitanje: Da li je Krist zaista nakanio ustanoviti Crkvu, onako organiziranu kakva se pojavilo u 4., 13. ili 16. st.? I neki daju niječan odgovor. No, organizacija i ustrojstvo Crkvi je potrebno. Na II. vat. saboru posebno je istaknuto da je Crkva Božji narod. Narodu je Božjem udaren temelj Abrahamovim pozivom (usp. Rim 5, 15—18). I jasno je da je on otac vjernika kršćana isto kao što je i otac svoga fizičkog potomstva.

U biblijskoj teologiji pažnja se svraća na pojam Božjeg djelovanja. Biblija je knjiga »divnih djela Božjih«. Teolozi neprekidno govore o silnim djelima Božjim u povijesti. Zatim je postavljeno pitanje, kako mi trebamo danas shvatiti da Bog djeluje u povijesti? Što taj pojam u sebi uključuje? Odgovor na to pitanje daje djelomično ulomak iz knjige Postanka (12, 1—4a). Bog djeluje pozivom pionira pojedinaca kao što je to Abraham. Kad ovi pioniri dadu svoj odgovor, kopa se kanal za izvršenje Božje volje u svijetu. Upravo stoga što je Abraham ostavio svoju zemlju, Bog je mogao od njega sazdati veliki narod, učiniti ga blagoslovom svim narodima svijeta. Kršćanska je vjera tamo od Pavlovih vremena gledala kako je obećanje ispunjeno ne samo u povijesti spasenja Izraela, o kojoj izvješćuje SZ, nego još više dolaskom Kristovim i u povijesti kršćanske Crkve. Čitavu ovu povijest možemo shvatiti kao odgovor na Božji poziv, na poziv koji je prešao na čitav niz pionira koji počinje s Abrahamom a kulminira s Kristom i njegovim apostolima.

Za Pavla je zato Abraham uzorak vjere, čak kršćanske vjere. Vjera je posluš Božjem pozivu, pa stoga ona otvara kanale za otkupiteljsko djelo Božje u povijesti i svijetu.

Moglo se možda za 2. čitanje uzeti iz poslanice Rim 4, gdje se govori o Abrahamovu pozivu. No prikladan je i ulomak iz 2 Tim 1, 8—10. Pastoralne Pavlove poslanice posute se doktrinalnim biserima, kao što je i ova 2 Tim, unatoč njihove tendencije da se koncentriraju oko crkvenog uređenja i pobijanja zabluda. Pavao sokoli Timoteja neka sačuva vjeru pred neizbježnim nemirima; podsjeća ga da je Božji prst prisutan u njegovu radu za Krista. Sva Timotejeva misionarska uspješnost dolazi od Božje ljubezne nakane, kaja se sada koncentrira na Kristovu osobu. On namjera plodonosno propovijedati Evanđelje objavljujući Isusovo utjelovljenje, njegovu pojavu među nama. Ona nas je spasila. Kristovim uskrsnućem smrt jer postala prijelazom u život i besmrtnost.

Sa događaja Preobraženja, o kome osim Marka i Luke govori i Matej (Mt 17, 1—9), Isusov je pogled upravljen prema Muci i proslavi preko uskrsnuća. Mojsije i Ilija govore s Isusom o njegovu »svršetku (gr. eksodos = izlazak) koji se imao dogoditi u Jeruzalemu« (Lk 9, 31). Marko i Matej govore o strahu učenika. Isus međutim veli: »Nemojte se bojati!« (Mt 17, 8). Strah je čovjekova reakcija na teofaniju (usp. Otkr 1,17). Strah je nadvladan ne riječima da je susret s Božjom prisutnošću slučajaj, svakodnevno iskustvo kojeg se tu ne treba plašiti; nadvladan je na Kristovu riječ koja ih tješi (usp. Mt 14, 17; 28. 5. 10).

Kad je Isus pošao iz Galileje, pravac se njegove misije mijenja. Njegovo javno djelovanje u Jeruzalemu postaje putovanjem prema Križu. Iz događaja Preobraženja očito je da ono što se ima desiti jest Očeva volja.

Tema je prvih dvaju čitanja Božji poziv, upućen ljudima koji će učestvovati u povijesti spasenja (Abraham, kršćani). Nekada je ideja poziva bila ograničena na svećeništvo ili redovnički život. Postoje međutim opći pozivi i posebni pozivi. Bog je npr. pozvao Abrahama, Isus je pozvao Dvanaesticu, poslije uskrsnuća Apostole, uključivši tu i Pavla. Ali ovaj posebni poziv počiva na općem pozivu, koji je osnovični i zajednički svim kršćanima; to je poziv na učestvovanje u Božjem spasenju.

U susretu s Bogom trebalo bi da vjernik osjeća strahopoštovanje. I u susretu s Bogom u Euharistiji trebalo bi da vjernici svaki put osjete da se nalaze pred uzvišenom tajnom koja im mora ulijevati strahopoštovanje, iako ih ljupko privlači (mysterium tremendum et fascinans). Osjećati se onako kao da smo na brdu s Kristom u času Preobraženja.

### **TREĆA KORIZMENA NEDJELJA**

#### *— Dar žive vode*

Voda podržava i hrani život. To je tema krasnih čitanja današnje misne liturgije. Dar vode iz 1. čitanja je predvjesnik dara žive vode u Evanđelju. Po riječima sv. Pavla ta je živa voda Duh Sveti. Ovdje se nalazimo pred onim sakramentom od kojega Korizma vuče svoje porijeklo — pred krštenjem.

Krist Samaritanki obećaje da će joj dati vodu života. U suhoj klimi Palestine voda je očito simbol spasenja.

Tradicije silnih Božjih djela skupljaju se oko najvećeg Božjeg čina oslobođenja u SZ. Poslije nego je Bog izveo svoj narod iz Egipta, davao mu je hranu i piće. Prema knjizi Izlaska ovaj bi Božji dar uslijedio poslije negoli je narod počeo mrmljati, i kao odgovor od strane Božje dobio prepelice i vodu iz litice.

Izvještaj o vodi iz litice (Izl 17, 3—7) pripravlja nas na Evanđelje. Krsni motiv je jak. Mojsije upotrebljava štap slično kao što ga je upotrijebio kod prijelaza kroz Crveno more, koje je antitip krštenja. Litica je

identificirana s Horebom ili Sinajem; vode su nalik objavama Božjeg potoka, što teče s brda. Židovska je tradicija držala da je ta litica pratila Božji narod diljem čitavog njegova putovanja kroz pustinju. Mana je pak bila simbol Božje providnosne brige za narod i znak mesijanskog doba.

Dogmatski dio poslanice Rimljanima (Rim 5, 1—2. 5—8) tumači kako su smrt i uskrsnuće Kristovo donijeli čovjeku Božju ljubav i prijateljstvo. U navedenom ulomku Pavao iznosi što to znači u životu koji mi živimo. Darom vjere mi smo ušli u jedan novi život u kome Božja pravednost i mir mogu imati pun uspjeh. Sve da naše ranije vladanje i nije bilo stav opiranja, kako bismo mi to svojim silama mogli postići? Nešto takvo moglo je uslijediti jedino na Božju inicijativu. Putem potpunog sjedinjenja s Kristom mi imamo također dio u Kristovu Duhu.

Opravdanje i dar Duha su plod Božje ljubavi. Ljubav nije neka apstraktna ideja već nešto što se dogodilo na Križu. Ljubav Božja u Kristu bila je čista ljubav, ljubav koju nije prouzročila privlačnost njezina predmeta: Dok smo mi još bili grešnici i dok smo još bili nemoćni, slabi Krist umrije za nas. Bog putem Križa prihvaća grešnike; to se prihvaćanje očituje u slanju njegova Duha koji prebiva u njima i postupno ih preobražava tako da stvarno postanu ono što su u teoriji, naime da postanu pravedni.

Mnogi stručnjaci smatraju da ovaj ulomak iz Ivanova evanđelja (Iv 4, 5—42) ne odražava točno do u sitnice Isusove riječi. Originalno bi bilo jezgro izvještaja: Isusov susret sa Samaritankom gdje on od nje traži vode da se napije i Isusova izjava o blizini Božjeg kraljevstva. Prvotni izvještaj je proširen shodno potrebama prvotne Crkve, dijelom i kao naknadno tumačenje samog evanđelista koji Isusa predstavlja kao nosioca konačne Božje objave. To je kao neka vrsta kršćanske meditacije o tom što znači Isus za našu vjeru: on je nosilac spasenja, on očituje čovjekov grijeh, on proglašava pravo štovanje Boga, tj. klanjanje u duhu i istini. Upravo zbog toga Isus privlači k sebi ljude kao Spasitelj svijeta.

Pravo štovanje Boga u duhu i istini ne znači uvijek kruto se držati ustaljenih molitvenih obrazaca. Štovanje u duhu je ono štovanje što ga nadahnjuje Duh Sveti. Štovanje u istini temelji se na objavi Božjoj u Isusu Kristu koji je Istina.

Poziv na vjeru je nešto životno, ne nešto statično; vjera ili raste ili se smanjuje.

Živa je voda koju je obećao Isus dar Duha Svetoga. Isus je svojom smrću i uskrsnućem postao vrelom toga Duha za sve nas. Dar Isusova Duha mi primamo u Crkvi putem sakramenata, a poglavito putem krštenja.

**O. Franjo Carev**